

Ю. В. Хомутинін, В. О. Кашпаров

Український НДІ сільськогосподарської радіології НУБіП України, Київ

ОПТИМІЗАЦІЯ ВІДБОРУ ПРОБ РИБИ ДЛЯ ОЦІНКИ ПИТОМОЇ АКТИВНОСТІ ^{137}Cs , ^{90}Sr І КОЕФІЦІЄНТІВ НАКОПИЧЕННЯ

Розглянуто завдання оптимізації відбору проб риби для оцінки медіани питомої активності ^{137}Cs і ^{90}Sr та коефіцієнтів накопичення для популяцій різних видів риб, які мешкають у водоймі. Отримано оцінки геометричного стандартного відхилення питомої активності цих радіонуклідів (1,2 - 1,9) і коефіцієнтів накопичення

(1,8 - 2,3) для різних риб. Визначено мінімально необхідне число проб для оцінки медіани питомої активності та відповідних коефіцієнтів накопичення ^{137}Cs і ^{90}Sr з необхідною відносною похибкою. Для набуття медіанного значення питомої активності ^{137}Cs на момент вилову з відносною похибкою $\delta = 20\%$ при довірчій імовірності $p = 0,95$ необхідно відібрати для вимірювання активності 16 - 20 зразків щуки, окуня, судака, краснопірки і білого амура; 10 - 13 зразків сома, ляща, лина, карася, чехоні; 8-9 зразків плоскирки, плітки, коропа (сазана), товстолобика; 5 зразків голованя.

Ключові слова: ^{137}Cs , ^{90}Sr , риба, питома активність, коефіцієнти накопичення, Чорнобильська аварія.

Ю. В. Хомутинин, В. А. Кашпаров

Украинский НИИ сельскохозяйственной радиологии

Национального университета биоресурсов и природопользования (НУБиП) Украины, Киев

ОПТИМИЗАЦИЯ ОТБОРА ПРОБ РЫБЫ ДЛЯ ОЦЕНКИ УДЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ ^{137}Cs , ^{90}Sr И КОЭФФИЦИЕНТОВ НАКОПЛЕНИЯ

Рассмотрена задача оптимизации отбора проб для оценки медианы удельной активности и коэффициентов накопления ^{137}Cs и ^{90}Sr для популяций различных видов рыб, обитающих в водоеме. Получены оценки стандартного геометрического отклонения удельной активности этих радионуклидов (1,2 - 1,9) и коэффициентов накопления (1,8 - 2,3) для различных видов рыб. Определено минимально необходимое число проб для оценки медианы удельной активности и соответствующих коэффициентов накопления ^{137}Cs и ^{90}Sr с требуемой относительной погрешностью. Для получения медіанного значення удельної активності ^{137}Cs на момент вылова с относительной погрешностью $\delta = 20\%$ при доверительной вероятности $p = 0,95$ необходимо отобрать для измерений активности 16 - 20 образцов щуки, окуня, судака, красноперки и белого амура; 10 - 13 образцов сома, леща, линя, карася, чехони; 8-9 образцов густеры, плотвы, карпа (сазана), толстолобика; 5 образцов голавля.

Ключевые слова: ^{137}Cs , ^{90}Sr , рыба, удельная активность, коэффициенты накопления, Чернобыльская авария

Yu. V. Khomutinin, V. O. Kashparov

Ukrainian Institute of Agricultural Radiology of NUBiP of Ukraine, Kyiv

OPTIMIZATION OF FISH SAMPLING PROCEDURE FOR EVALUATING THE SPECIFIC ACTIVITY OF ^{137}Cs , ^{90}Sr AND ACCUMULATION COEFFICIENTS

Problem of optimization of sampling procedure for evaluating the median of specific activity and accumulation coefficients of the ^{137}Cs and ^{90}Sr for the populations of different species of fish lived in the pond was observed. Estimates of the geometric standard deviation of the specific activity (1.2 ÷ 1.9) and accumulation coefficients (1.8 ÷ 2.3) of radionuclides for different species of fish were obtained. Minimum number of samples required for evaluating the median of the specific activity and corresponding accumulation coefficients of ^{137}Cs and ^{90}Sr with desired relative error was determined. In order to obtain the median value of the specific activity of ^{137}Cs with relative error $\delta = 20\%$ and confidence level of $p = 0.95$ at the time of harvest the following numbers of fish samples should be selected for the activity measurement: 16 - 20 samples of pike, perch, sunder, rudd and grass carp; 10 - 13 samples of catfish, bream, tench, carassius, pelecus cultratus; 8-9 samples of bream, roach, carp(common carp), bighead carp; and 5 samples of chub.

Keywords: ^{137}Cs , ^{90}Sr , fish, specific activity, accumulation coefficients, Chernobyl accident.

REFERENCES

1. Broberg A., Andersson E. Distribution and circulation of Cs-137 in lake ecosystem // The Chernobyl fallout in Sweden. -1991. - P. 151 - 173.
2. Ryabov I.N. Radioecology of ponds fish in the zone of the Chernobyl accident: based on field research. - Moskva: Publishing house of the Association of Scientific Knowledge. - 2004. - 215 p. (Rus)
3. Smith J.T., Kudelsky A.V., Ryabov I.N. et al. Uptake and elimination of radiocesium in fish and the "size effect" // Journal of Environmental Radioactivity. - 2002. - Vol. 62. - P. 145 - 164.
4. Zarubin O.L., Kostyuk V.A., Malyuk I.A., Zalisskij A.A. // Yaderna fizyka ta energetyka (Nucl. Phys. At. Energy). - 2012. - Vol. 13, No. 2. - P. 175 - 181. (Rus)
5. Zarubin O.L. // Hidrobiologicheskij zhurnal. - 2005. - Vol. 41, No. 2. - P. 58 - 72. (Rus)
6. Zarubin O.L., Zalisskij A.A., Kostyuk V.A. et al. // Yaderna fizyka ta energetyka (Nucl. Phys. At. Energy). - 2010. - Vol. 11, No. 2. - P. 191 - 194. (Rus)
7. Kryshev I.I., Sazykina T.G., Ryabov I.N. et al. Model testing using Chernobyl data: II. Assessment of the consequences of the radioactive contamination of the Chernobyl nuclear power plant cooling pond // Health Physics. - 1996. - Vol. 70(1). - P. 13 - 17.
8. Smith J.T., Sasina N.V., Kryshev A.I. et al. A review and blind test of predictive models for the bioaccumulation of radiostrontium in fish // Journal of Environmental Radioactivity. - 2009. - Vol. 100. - P. 950 - 954.
9. Håkanson L. A compilation of empirical data and variations in data concerning radiocesium in water, sediments and fish in European lakes after Chernobyl // Journal of Environmental Radioactivity. - 1999. - Vol. 44. - P. 21 - 42.
10. Oleksyk T.K., Gashchak S.P., Glenn T.C. et al. Frequency distributions of ¹³⁷Cs in fish and mammal populations // Journal of Environmental Radioactivity. - 2002. - Vol. 61. - P. 55 - 74.
11. Khomutinin Yu.V., Kashparov V. A., Kuz'menko A.V., Pavlyuchenko V.V. // Radiatsionnaya byologiya. Radioekologiya. - 2013. - Vol. 53, No. 4. - P. 411 - 427. (Rus)
12. Khomutinin Yu.V. // Yaderna fizyka ta energetyka. - 2014. - Vol. 15, No. 4. - P. 389 - 401. (Ukr)
13. Khomutinin Yu.V., Kashparov V.A., Kuzmenko A.V. // Radiatsionnaya biologiya. Radioekologiya. - 2011. - Vol. 51, No. 3. - P. 374 - 384. (Rus)
14. Kendall M., Stuart A. Statistical inference and communication. - Moskva: Nauka, 1973 - 899 p. (Rus)
15. Afifi A. Statistical analysis. The approach of using a computer. - Moskva: Mir, 1992. - 488 p. (Rus)
16. Wentzel E.S., Ovcharov L.A. The theory of random processes and its engineering applications. - Moskva: Nauka, 1991 - 384 p. (Rus)
17. Technogenic radionuclides in freshwater ecosystems / Ed. V. D. Romanenko. - Kyiv: Naukova dumka, 2010. - 263 p. (Ukr)
18. Zarubin O.L., Zalis'kyi O.O. // Chornobyl's'kyi naukovyi visnyk. Byuleten' ekologichnogo stanu zony vidchuzhennya ta zony bezumovnogo (obov'yazkovogo) vidseleennya, - 2010. - No. 2(36). - P. 29 - 34. (Ukr)
19. Radiological consequences of the Chornobyl accident. Project No. 2 // France-German Black and Chornobyl Initiative: Final report. - Kyiv, 2002. (Rus)
20. Belova N.V., Emel'yanova N.G., Makeeva A.P., Ryabov I.N. // Voprosy ikhtiologii. - 2001. - Vol. 41, No. 3. - P. 358 - 367. (Rus)
21. Zarubin O.L., Zalisskij A.A., Belyaev V.V. et al. // Hidrobiologicheskij zhurnal. - 2011. - Vol. 47, No. 5. - P. 97 - 105. (Rus)
22. Kuzmenko M.I., Romanenko V.D., Derevets V.V. et al. Radionuclides in aquatic ecosystems of Ukraine. The impact of radioactive contamination on hidrobiosy of exclusion zone. - Kyiv: Chornobylinterinform, 2001. - 318 p. (Ukr)
23. Belyaev V.V., Volkova E.N., Skiba V.V. // Hidrobiologicheskij zhurnal. - 2011. - Vol. 47, No. 4. - P. 113 - 119. (Rus)
24. Romanenko V.D., Kuzmenko M.I., Yevtushenko N.Y. et al. Radioactive and chemical contamination of the Dnieper river and its reservoirs after the Chornobyl accident. - Kyiv: Nauk. dumka, 1992. - 196 p. (Rus)
25. Zarubin O.L. // Hidrobiologicheskij zhurnal. - 2008. - Vol. 44, No. 1. - P. 91 - 104. (Rus)
26. Gudkov D.I., Kaglyan A.E., Kireev S.I. et al. // Radiatsionnaya biologiya. Radioekologiya. - 2008. - Vol. 48, No. 1. - P. 48 - 58. (Rus)
27. Zarubin O.L. // Hidrobiologicheskij zhurnal. - 2010. - Vol. 46, No. 2. - P. 95 - 107. (Rus)
28. Zibold G., Klemt E. Ecological half-times of ¹³⁷Cs and ⁹⁰Sr in forest and freshwater ecosystems // Radioprotection. - 2005. - Vol. 40. - P. 497 - 502.
29. Kryshev A.I., Ryabov I.N. // Radiatsionnaya biologiya. Radioekologiya. - 2005. - Vol. 45, No. 3. - P. 338 - 345. (Rus)
30. Iliencko A.I., Krapivko T.P. Animal ecology in the radiation biogeocoenoses. - Moskva: Nauka, 1989 - 224 p. (Rus)
31. Trapeznikova V.N., Trapeznikov A.V. // Voprosy radiatsionnoj bezopasnosti. - 2006. - No. 1. - P. 35 - 57. (Rus)
32. Koulikov A. O., Meili M. Modelling the dynamics of fish contamination by Chernobyl radiocesium: an analytical solution based on potassium mass balance // Journal of Environmental Radioactivity. - 2003. - Vol. 66. - P. 309 - 326.
33. Kryshev A.I. Model reconstruction of ⁹⁰Sr concentrations in fish from 16 Ural lakes contaminated by the Kyshtym accident of 1957 // Journal of Environmental Radioactivity. - 2003. - Vol. 64. - P. 67 - 84.